

Konklusionsreferat fra

Møde i Det Sydslesvigske Samråd
mandag den 5. december 2022 kl. 18.30
på Flensborghus

- Til stede:**
- Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig (DCB)**
v/ Bjarne Truelsen og Jens M. Henriksen
 - Dansk Skoleforening for Sydslesvig (Skolef.)**
v/ Andrea Heimrath og Lars Kofoed-Jensen
 - Dansk Kirke i Sydslesvig (DKS)**
v/ Uwe Nissen og Jytte Nickelsen
 - Dansk Sundhedstjeneste for Sydslesvig (DS)**
v/ Randi Kuhnt, Tinne Virgils og Tom Petersen
 - Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger (SdU)**
v/ Kay von Eitzen, Mads Lausten og Anders Kring
 - Sydslesvigsk Forening (SSF)**
v/ Gitte Hougaard-Werner Jens A. Christiansen
 - Friisk Foriining**
v/ Ilwe Boysen
 - Organisationer tilsluttet Sydslesvigsk Forening (De tilsluttede)**
v/ Henry Bohm
 - Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW)**
v/ Christian Dirschauer, Sybilla Nitsch og Martin Lorenzen
 - Grænseforeningen (GF)**
v/ Else Tornbo
- Afbud:**
- Kirsten Vognsen Weiss, SSF
 - Hasse Neldeberg Jørgensen, DKS
 - Christian Jürgensen, DCB
 - Ute Jessen, Friisk Foriining
- Gæster:**
- Kim Andersen, Mogens Rostgaard Nissen, Georg Buhl,
 - Daniel Dürkop, Rasmus Meyer, Thorsten Kjærsgaard,
 - Camilla Sørensen (journalist, FLA)
- Referat:**
- Jens A. Christiansen og Tine Andresen (SSF)

Dagsorden:

1. Valg af ordstyrer.
2. Godkendelse af konklusionsreferat fra den 24. oktober 2022.
3. Fastlæggelse af den endelige dagsorden.
4. Meddelelser.
5. Undersøgelse af mindretallets samarbejds- og beslutningsstrukturer v/ Forskningsafdelingen. Præsentation og drøftelse.
6. Mindretallets struktur: Endelig status på processen. Drøftelse og konklusion.
7. Mødeplan 2023. Bilag.
8. Spørgetid.
9. Eventuelt.
10. Lukket møde.
 - Godkendelse af konklusionsreferat fra den 24. oktober 2022.

Formand Gitte Hougaard-Werner byder velkommen til december-mødet og takker general-konsulen for sidst (Samrådet var inviteret til julefrokost på Generalkonsulatet).

1. Valg af ordstyrer

Gitte Hougaard-Werner vælges som ordstyrer.

2. Godkendelse af konklusionsreferat fra den 24. oktober 2022

Referatet godkendes.

3. Fastlæggelse af den endelige dagsorden

Dagsordenen følges.

4. Meddelelser

SSF, Gitte Hougaard-Werner

- gør opmærksom på, at den 2-årige periode for formandskabet i Samrådet er ved at være slut. Til januar skal der vælges. Der bedes om kandidatforslag til generalsekretariatet – gerne inden jul, hvis det kan nås. Men det er selvfølgelig også tilladt at foreslå en kandidat på selve mødet.
- SSF har haft Landsmøde den 12. november i Husum, hvor vedtægtsændringerne blev vedtaget. Det var Ejdersted og Husum amts fusion, der gjorde det nødvendigt at se på vedtægterne, da de fusionerede amter nu er blevet til et nyt amt: Amt Sydvest. På den måde er SSFs hovedstyrelse skrumpet lidt.
- SSF har holdt møde med Gøsta Toft og Bahne Bahnsen fra Friserne, der begge sidder som vicepræsidenter i FUEN. Det var angående demokratiforståelse og retsstatsprincipper i bakspejlet af den sidste FUEN-kongres. Man agter at udarbejde en resolution til næste års FUEN-kongres, hvor der siges fra overfor Orbán, og overfor hvad der foregår i Ungarn. Desuden vil vi kigge på vores egen charta og det, som FUEN er blevet sat i verden for. I januar/ februar mødes man med hele præsidiet.
- På SSFs hovedstyrelsemøde den 21. november i Slesvig er Kirsten Vognsen Weiss og Gitte Hougaard-Werner blevet genudpeget som SSFs repræsentanter i Samrådet.

SSF, Jens A. Christiansen

- orienterer fra implementeringskonferencen med alle autoktone mindretal i Tyskland og deres forskellige delstatsrepræsentanter. Det handlede om at tage stilling til ministerkomiteens vurdering og analyse af rammekonventionen for de anerkendte mindretal, og i hvor vidt sprogchartaen er implementeret i Tyskland. Emnekredsen fylder ikke mest for det danske mindretal, men vores hovedpunkter som ministerkomiteen fremhævede på baggrund af møder, der har fundet sted i 2021, er, at de opfordrede den tyske regering hhv. delstatsregeringerne til at sikre, at der bliver orienteret om de nationale mindretal i Tyskland i undervisningsmateriale.
- Desuden var der et klassisk spørgsmål om, hvorvidt vi skal være åbne overfor at stille statistiske data til rådighed. De såkaldte eksperter vil gerne have, at man kan gribe tilbage til sociologiske og ikke mindst økonomiske data for de enkelte mindretal. Vi henviste selvfølgelig til Bonn-København erklæringerne. SSF og SSW er enige om, at hvis man først begynder at åbne for Pandoras æske, så er der ingen grænse for hvad man vil spørge ind til og lave af tværgående analyser.
- Sammen med SSW (Svend Wippich og Martin Lorenzen) var han til afskedsreception for Christian Juhl, som er formand for Sydslesvigudvalget indtil der bliver valgt nye medlemmer til udvalget. Han holdt en tale og kom med en hilsen på vegne af det danske mindretal.
- Deltog i Torben Rechendorff begravelse i lørdags. Torben Rechendorff var ikke blot et medlem af Sydslesvigudvalget, men må siges at have været en institution for mindretallet, hvilket også er blevet fremhævet i forskellige mindeord.
- SSF er – efter aftale med familien – trådt til for at reetablere Niels Bøgh Andersens gravsted i Aventoft.

SdU, Anders Kring

- Orienterer om Europeada. "Europeada gGmbH" starter den 1. januar 2023 med Ruwen Möller som projektmanager.

SdU, Kay von Eitzen

- IF Tønning-emnet er et trist emne. Det handler om et resultat, der har ført til en beslutning. SdU har i flere år – faktisk siden 2016 – været i samtale med foreningen. Der har været meget uheldige udtalelser fra dem som "Wir sind schon lange ein deutscher Verein, ansonsten hätten wir schon lange nicht mehr existieren können." Deres kommunikationssprog er tysk, også indbyrdes i foreningen og på bestyrelsesplan. Møderne måtte også gennemføres på tysk. Jubilæumsbogen er på tysk ... Dannebrog på bordet nytter derfor ikke særlig meget. Derfor har SdU truffet den triste beslutning at sanktionere foreningen. Det kom der en forkert overskrift om i Flensborg Avis, hvor der stod, at KvE ønsker, at de går over til den tyske sportsverden. Lige så sandt ville det have været at skrive KvE ønsker sig, at IF-Tønning forbliver i SdU. Foreningen har haft et valg, men der er ikke blevet foretaget noget i den rigtige retning. SdUs vedtægter og formålsparagraffen skal der tages hensyn til. IF-Tønning kan stadigvæk vende skuden, hvis de vil. Vi står dog fast i det, vi har besluttet p.t. Vi ved, at mindretallet på Ejdersted-kanten er udfordret, men der må være grænser for, hvordan det kan gå.

SSF, Jens A. Christiansen

Tager SdUs side, da han ikke oplever beslutningen som et angreb på mindretallet. Initiativet blev taget fordi foreningen helt klart har meldt ud, at de er en tysk forening.

SdU, Kay von Eitzen

SdU forventer ingen perfektion. Det handler om, at den danske "gejst" er der. Det bliver en kæmpe opgave for IF-Tønning, hvis de vil ændre på det.

SSW, Sybilla Nitsch

Der er sikkert mange, der har kendt til problemet og har vidst, at udfordringerne er der. Lars Harms har deltaget i et netværksmøde for et par dage siden. SSW tror stadigvæk på den rigtige "gejst" ude på vestkysten. Det ville have været rart at have vidst det noget før, da det gælder hele mindretallet ude på vestkysten. Måske skal der lægges nogle flere kræfter ind for at hjælpe dem. Det er i hvert fald positivt at høre, at der er mulighed for at vende skuden.

De tilsluttede, Henry Bohm

Er glad for den diskussion og spørger: Hvordan kan vi sørge for, at den danske "gejst" er i vores foreninger og hos alle medlemmer af mindretallet?

SSW, Martin Lorenzen

Advarer imod at være for ekskluderende, for vi er et sindelagsmindretal. Det er nemlig ikke kun sproget, der gør, at man er en del af det. Følelserne (gejsten) skal være på plads. Man skal *føle*, at man er en del af det.

SdU, Kay von Eitzen

Måske skal man ikke være bange for den diskussion, der muligvis fører til et mindre men mere "ærligt" mindretal.

SSF, Jens A. Christiansen

Det er utrolig vigtigt at tage den diskussion netop i forhold til det jeg nævnte før med hensyn til implementeringsrunden og rammekonventionen. Vi skal fastholde det standpunkt, som Martin fremfører med hensyn til vores folkeretlige rammer. Det har noget at gøre med, hvordan kan vi definere os som dansk mindretal – danske i Sydslesvig – med den bredde og de naturlige dilemmaer, som vi naturligvis har som mindretal. Retten til særbehandlingen kan vi kun opretholde, hvis vi internt er lidt fast i kødet i forhold til det at være dansksindet. Med meget eller med mindre sprog – dog i hvert fald dansksindet.

Skolef., Lars Kofoed-Jensen

Gør opmærksom på, at det rent faktisk viser sig, at man rykker sammen på Ejdersted på grund af SdUs sanktioner mod IF-Tønning

5. Undersøgelse af mindretallets samarbejds- og beslutningsstrukturer v/ Forskningsafdelingen. Præsentation og drøftelse.

Mogens Rostsgaard Nissen præsenterer resultaterne af interviewundersøgelsen med medlemmer af mindretallet idet han fremhæver de vigtigste emnekredse i selve rapporten. Både de interviewede og selve emnerne var meget bredt opstillet. Det var vigtigt, og forhåbningen er, at de personer, der deltog i undersøgelsen, også virkelig har følt sig taget alvorligt. Følgende er et udpluk af resultaterne:

- **Bevidstheden om mindretallet**
 - For ingen af de interviewede var det en tilfældighed, at de var en del af mindretallet. De kunne f.eks. helt klart forklare, hvad de lagde vægt på ved at være en del af mindretallet.
- **Holdningerne til og synet på Samrådet**
 - Det er vigtigt at have et organ som Samrådet, hvor foreningerne mødes og udveksler erfaringer, viden og koordinerer m.m. Men der er også kritik af Samrådet.
 - For hvad skal Samrådet egentlig lave? Skal det kun være til for at koordinere eller skal der også være mulighed for at træffe beslutninger? Dette spørgsmål deler vandene.
- **Synet på forandring eller strukturdebatten**
 - Er det overhovedet relevant? Mange siger helt klart "ja", men mange mener, der er andre større og mere væsentlige problemer end at "toppen" diskuterer samarbejdet og beslutningerne i toppen af mindretallet.
 - Forandring indenfor det system, der allerede eksisterer.
- **Det lokale mindretalsliv**
 - Mange er pessimistiske i forhold til det lokale mindretalsliv. Der er for få, der er engageret.
 - I det lokale fungerer samarbejdet ret godt. På det centrale plan kan det blive bedre.
 - Demokratiet fungerer godt, men der er for få, der deltager i det.
 - Forenkling af det lokale samarbejde.
- **De 4 modeller og positionerne**
 - Hvis man ville vælge et "Sydslesvigsk Råd" ville det give mere gennemsigtighed, men det ville også gå ud over det lokale arrangement.
 - Mange har været kritiske overfor modellerne, fordi det ikke var til at overskue, hvad konsekvensen ville være.
 - Der er ingen hårde linjer. Der er ingen, der er absolut for eller imod forandring.

Det ser ud til, at det administrative har en stor indflydelse på frivilligheden. I forenings Danmark er det f.eks. lige så stor en udfordring at få fat i folk, der har lyst til at engagere sig frivilligt. Der er simpelthen upopulære poster som kasserer-posten, der gør, at folk holder sig væk fra generalforsamlinger og valg til bestyrelsesposter.

SSF, Jens A. Christiansen mener klart, at der sikkert er noget af det administrative, der kan lattes som f.eks. kasserer-posten, men er det i grunden det? Han køber ikke den begrundelse, at det administrative blokerer for det frivillige arbejde. Spørgsmålet er: Er folk nok inde i vores målsætning som er at holde fast i dansk sprog og kultur? Er det det, der er målet for dem? Skal de motiveres mere? Sekretariatene inviterer f.eks. til planlægnings- og idémøder.

SSF, Gitte Hougaard-Werner fortæller om de guidelines, der er blevet lavet til bestyrelserne. De indeholder f.eks. en forklaring på, hvad man går ind til, hvis man får en bestyrelsespost. De forklarer også, hvad det betyder at gå ind i et af SSFs faste udvalg. Hvad har det af konsekvenser? De indeholder et idékatalog til arrangementer. De forklarer rammerne for bestyrelsesmøder og meget mere. SSF har brugt meget tid på det netop for at lette beslutningen for folk, der godt kunne tænke sig at engagere sig i det frivillige arbejde. Konsulenterne ude i amterne er desuden altid fødselshjælpere, og de er der for at gøre arbejdet nemmere. Så vi gør rigtig meget for at lette arbejdet for de frivillige.

- Et godt emne eller spørgsmål for Samrådet at arbejde videre med ville være:
 - Hvad kan vi gøre for at støtte det lokale arbejde på tværs?
Hvordan får vi arbejdet til at blomstre? Både hver for sig i foreningerne og i fællesskab?

Mogens Rostgaard Nissen har planer om et nyt forskningsprojekt, hvor han vil at gå et spadestik dybere og undersøge grundlaget for Samrådet og historien om det.

6. Mindretallets struktur: Endelig status på processen.

Man tager en runde for at høre de enkelte foreningers seneste udmelding angående struktur:

DS, Randi Kuhnt orienterer forsamlingen om, at både Dansk Sundhedstjenestes forskellige styrelser og Sundhedsrådet har godkendt det arbejdspapir, som også blev udsendt til medlemmerne af Samrådet.

Skolef., Andrea Heimrath fortæller, at man har haft fællesrådsmøde, og at man arbejder videre med tanken om forandring.

DCB, Bjarne Truelsen forklarer, at bibliotekets styrelse ikke kan træffe en beslutning grundet den særlige situation med styrelsens sammensætning – nemlig den, at den består af repræsentanter af de forskellige foreninger, der har diametralt forskellige holdninger til strukturdebatten. Man er dog blevet enig om at samarbejde så meget som muligt. Biblioteket satser således på at få en samarbejdsaftale med SSF som man har med Skoleforeningen. Desuden vil man gerne have Samrådets samarbejdsaftale diskuteret med henblik på en kommunikationsaftale. Det ville f.eks. være rart at vide sådan noget som det med IF-Tønning noget før – inden man læser om det i avisen. Det ville være rart, at man orienterer hinanden, der hvor det gælder lokalområdet og/eller hele mindretallet.

SdU, Kay von Eitzen ønsker sig egentlig et hvidt ark. SdU har længe haft „regionsmodellen“ i skufferne, der blev diskuteret for mange år siden, om hvordan en ny struktur kunne se ud. Det er stadigvæk noget, som SdU gerne vil diskutere videre med de andre foreninger.

DKS, Uwe Nissen afholder sig, da Kirkens mening er bekendt.

SSW, Christian Dirschauer gentager, at SSWs juridiske ramme er kendt. Men man bakker op om det lokale arbejde, og man vil stadigvæk gerne diskutere med.

Friisk Foriining, Ilve Boysen har heller ikke ændret mening. Man vil stadigvæk gerne bakke op om forandring.

De tilsluttede, Henry Bohm fortæller, at De tilsluttede havde møde den 26. oktober og fortsætter også det proaktive arbejde. Man ønsker, at mindretallet skal udvikle sig for at være fremtidssikret.

SSF, Gitte Hougaard-Werner kan sige, at SSF stadigvæk ønsker sig en grundlæggende forandring af den overordnede struktur. Det har der også været opbakning til på Landsmødet den 12. november. Man ser et stort potentiale i at få forandret den overordnede struktur i forhold til de udfordringer mindretallet står overfor. Men de sidste par år har desværre vist, at holdningerne de forskellige mindretals-foreninger imellem ligger for langt fra hinanden til at man kan blive enig i denne omgang. Derfor har man fået i opdrag at lukke debatten om strukturen. Der skal ikke spildes flere ressourcer på det, da der ikke er stemning for at skabe den helt store forandring. Det skal dog ikke ændre på det ellers gode samarbejde med de andre organisationer. Hvis der om nogle år eller om nogle generationer er en stemning for en grundlæggende forandring, så er SSF helt klart med på den. Man er selvfølgelig med på at kigge på samarbejdsaftalen igen, og man vil også gerne arbejde hen på at styrke det lokale samarbejde i fællesskab. Det betyder bare, at SSF ikke længere bruger ressourcer på en debat, der måske aldrig nogensinde fører til noget – i hvert fald ikke i denne generation.

Hermed lukkes strukturdebatten. Der er delte meninger om dette. Nogle mener, at det er en falliterklæring – andre mener, at det har været en givende proces.

Konklusioner:

- Den overordnede struktur pilles der ikke ved.
- De enkelte foreninger forbliver uafhængige/ autonome og beholder hver deres målsætninger/ porteføljer. De bestemmer fortsat selv, hvem de vil samarbejde med og/ eller eventuelt fusionere med.
- Man bruger fra nu af ressourcerne på at gøre en indsats for at fremme det *lokale* danske samarbejde.
- Punkter til fremtidige Samrådsmøder:
 - *Styrkelse af det lokale danske arbejde.*
 - *Samrådets samarbejdsaftale.*

7. Mødeplan 2023

Til punktet foreligger et bilag.

- Forslag til mødedatoer vedtages og er således som følger:
 - Mandag den 23. januar 2023
 - Mandag den 20. marts 2023
 - Mandag den 22. maj 2023
 - Mandag den 25. september 2023
 - Mandag den 20. november 2023

- Møderne finder sted på Flensborghus og starter kl. 18:30 (spisning kl. 18).
Er man forhindret, bedes man meddele dette til Tine Andresen på tine@syfo.de.

8. Spørgetid

Der er ingen spørgsmål.

9. Eventuelt

Der er intet under eventuelt.

10. Lukket møde

- **Godkendelse af konklusionsreferat fra den 24. oktober 2022.**
Referatet godkendes.

19.12. 2022

JAC/ta